

Robert Šveda.

Oponentský posudok habilitačnej práce.

Mgr. Róbert Šveda je vedúcim Katedry televíznej a filmovej hranej réžie, čo samozrejme nie je až také dôležité, (i keď v mojom prípade, ako člena katedry, to má aj určitú váhu) no oveľa dôležitejšie je, že ide o človeka ktorý berie film a vôbec umenie seriózne a zodpovedne, dá sa povedať, že žije preň úplne naplno. Práce ktoré predložil, celovečerný film Anjeli, dokumentárny film Zora Jesenská, časť z televízneho seriálu Za sklom a televízny film zo seriálu Nesmrteľní pod názvom Fejs, naznačujú veľkú rôznorodosť jeho tvorby. A práve pod zorným uhlom rôznorodosti, ktorá môže byť inšpiratívnym prínosom nielen umeleckým, ale aj pedagogickým, som sa chcel na tieto práce zamerať. Ale po preštudovaní si jeho habilitačného spisu a napozieraní si predložených filmov, som pochopil, že pre posudzovanie jeho prác nie je kľúčovým termínom rôznorodosť, ale rozdielnosť, alebo lepšie povedané inakosť. Inakosť v tom najpozitívnejšom slova zmysle, inakosť ako osobnostný postoj. Rôznorodosť reprezentuje v jeho práci totiž televízna tvorba: seriály a mini série , no iný, osobný a osobitý uhol pohľadu na svet a jeho interpretáciu, čo je pre Roba (aspoň sa tak domnievam) vnútorne to najdôležitejšie, nám odhaľuje jeho filmová tvorba. V rozhovoroch ktoré sú priložené v spise nezatajuje vlastnú nekompromisnosť ale ani názor, že mu ide o filmy, témy, a spôsob rozprávania o ktorom, respektíve, o ktorých, je vnútorne bytostne presvedčený.

Anjeli je nízkorozpočtový film, o poslednom dni života divadelníka Michala, ktorý zomiera na agresívnu formu rakoviny pečene. Žije v odlúčení, na chate, stará sa o neho opatrovatelka a čaká na smrť. A ta prichádza, ako vždy, nečakane. Ráno sedí na hojdačke pred chatou mladý chlapec. Anjel, ktorý si ho prišiel vyzdvihnúť. Ale rozlúčku so svetom mu skomplikuje reálny život, ktorý sa nechce zastaviť a plynie okolo neho, ale aj on sám, s pochopiteľnou podráždenosťou a agresivitou, (spôsobenou liekmi ale aj vnútorným napätím) ktorou vypudí z chaty milovaného životného partnera Rafaela, no vzápätí ho úskokom pritiahne späť. A niekde na hrane medzi reálnym, konečným svetom a svetom nekonečný a záhadným, ktorého tajomstvá objavíme časom všetci, sa odohráva tento príbeh. Robo ako autor scenára a režisér citlivo a vyvážene pracuje s napätím medzi týmito svetmi. Napätie dostáva nielen do vnútorného sveta postáv, ale aj do zobrazovanej reálnej situácie. Vnímame ako Michal postupne prekračuje tú neviditeľnú hranicu a súbežne sledujeme príbehy hrdinov, ktorí patria do Michalovho života, ale aj hrdinov, ktorí sa ocitli na chate viac menej náhodne. Ide o komornú drámu, ktorá nám nenápadne poodhaľuje myslenie autora, jeho postoj k životu, ale aj jeho remeselnú zručnosť, hlavne čo sa týka záberovania, komponovania, celých sekvencií a dômyselného využívania reálneho svetla. Niekedy reálny svet naráža na svoje limity, a pôsobí povrchno, ako v prípade arogantného Jozefa, alebo v kostrebatom hereckom prejave chlapca zraneného šípom. Ale to nie je podstatné. Dôležité je, že celý film nepôsobí pateticky ale civilne, realisticky s dôrazom na vizuálnu príťažlivosť.

A hlavne, že ide o autorsky ucelenú predstavu, ktorá reprezentuje Robov postoj k realite a prináša nám iný, zaujímavý pohľad.

Dokumentárny film Zora Jesenská z TV cyklu Prvá, mapuje život literátky a prekladateľky Zory Jesenskej. Rozprávať obrazom o žene, ktorá celý život pracuje iba so slovom a navyše neexistuje nejaký bohatý obrazový materiál z jej života je určite náročné. Robo využíva grafiku a triky, aby formálne oživil jej životný príbeh. Popri tom dáva priestor na výpovede generačným priateľom a znalcom jej diela. Respondenti sedia pred čiernym pozadím, čo umožňuje divákovi sústrediť sa na obsah výpovede. Celý film pôsobí prirodzene a hutne. Vychádza aj z Reznerových spomienok opísaných v románe Sedem dní do pohrebu. Napriek formálnej nápaditosti nepôsobí dielo samoučelne. Robo si veľmi dobre uvedomoval, že najdôležitejšie je to, o čom rozpráva. Čiže vierohodnosť, autenticnosť a pravdivosť. Možno o niečo väčší zážitok majú z filmu znalci už spomínaného Reznerového románu.

Televízne projekty Za sklom a Fejs, potvrdzujú rôznorodosť tvorby Roberta Švedu. Obidva príbehy sú aktuálne: jeden politicky, sociálne aj spoločensky, druhý zase generačne. Za sklom rieši problém mafie a skorumpovanosti našich spoločensko-politických špičiek, ktoré sú poprepájané s organizovaným zločinom. Téma aktuálna, ale aj aktuálne, moderne, kultivovane a obrazovo príťažlivo spracovaná. Formálne (triky, nadhľady, skvelá práca kaskadérov, napätie a dynamický strih) sa seriál Za sklom približuje zahraničným akčným seriálom. Samozrejme najúdernejšia je téma. Divácky príťažlivá, obsahovo výbušná.

Fejs je prepis Cyrana z Bergeracu do súčasnej doby. Ide o aktualizáciu klasického textu. Film rozpráva o mladých a je nasnímaný surovo a dynamicky, čo navodzuje pocit autenticity. Škoda že texty nám chcú všetko dopovedať a objasniť, akoby autori scenára neverili sile obrazu, ktorej zase veril režisér.

Na posledných citovaných dielach vidno už spomínanú rôznorodosť Robovej práce. To že sa profesionálne spoľahlivo pohybuje vo viacerých žánroch predstavuje veľkú výhodu v jeho akademicko pedagogickej činnosti.

A ako bonus do nej prináša ešte aj svoj originálny, neošúchaný pohľad na svet, ktorý rezonuje aj medzinárodne, na citovaných festivaloch a ktorý môže byť dobrým vektorom pre študentov. Môžu sa podľa neho orientovať alebo sa s ním konfrontovať. V každom prípade je užitočné, že ho budú aspoň poznať.

Súhlasím s návrhom udeliť Mgr. Robertovi Švedovi titul docent.

V Bratislave, 11.4. 2019.